

Stručni rad

ŠKOLA SUMMERHILL

Dragica Kosi

Osnovna škola Hajdina

Sažetak

Škola Summerhill osnovana je 1921. godine, a zaživjela je 1930. godine u Engleskoj, pod vodstvom Alexandra Sutherlanda Neilla. Postala je poznata uglavnom zbog autonomije djece. Cilj je bio razviti djetetovu holističku osobnost od djetinjstva do puberteta i tretirati ga kao individuu. Djeca trebaju biti aktivno i neovisno motivirana za školsko učenje. Djeci se ništa ne nameće, samo se na njihov zahtjev pomaže postizanje željenog cilja ili znanja. Summerhillova glavna ideja zapravo škola po mjeri djeteta, a ne dijete po mjeri škole. Djeci je dana sloboda da se igraju na neodređeno vrijeme, oni sami odlučuju hoće li ili neće ići na predavanja, što obući, što raditi tijekom dana... Sloboda njihovog izbora podržana je odobravanjem. Oni također uče prepoznati zakone djelujući neovisno, postavljajući životna pravila te djelovati i živjeti po zakonima koje donose. I učenici i nastavnici slijede ista pravila. Summerhill je stoga samoupravna škola u kojoj djeca pokazuju zdrav odnos prema sebi i drugima. Prema različitim analizama, školski uspjeh je bio prosječan. Glavni cilj i suština Summerhillovog obrazovnog sustava bio je razviti djetetovu snažnu mentalnu ravnotežu koja će im omogućiti da uživaju u životu i sreća je na prvom mjestu.

Ključne riječi: Summerhill, alternativni obrazovni koncept, obrazovanje, samoupravljanje, samoinicijativa.

1. UVOD

Možete li zamisliti školu u kojoj se učenici mogu igrati koliko žele? U kojoj nije obavezno ići na nastavu? U kojoj mogu sami odrediti pravila i kazne?

Oči svakog djeteta blistale bi kad bi čuli da postoji škola o kojoj su mogli samo sanjati. Ta se škola zove Summerhill i osnovana je u vrijeme kada su prava djece bila manje cijenjena nego danas. Vladali su stari načini odgoja, autoritarni, koji se također mogu nazvati tvrdim odgojem ili odgojem u obliku kažnjavanja. Summerhill je s druge strane, djeci ponudio upravo suprotno. Djeca su sama odlučivala kako će rasporediti nastavu tijekom dana. Nije bilo pritiska za usvajanjem ideja odraslih koji odrastaju, mada društvo to očekuje i od pojedinca [7].

Djeca u ovoj školi biraju između učenja i igre. Nitko ih ne prisiljava ili kritizira u njihovim odlukama. Uz ovaj alternativni način poučavanja u Summerhill školi, otvorila su mi se dva pitanja. Stječu li djeca dovoljno znanja i vještina kroz školu da bi se mogla suočiti s problemima u životu? Imaju li dovoljno motivacije i želje za učenjem te postizanjem željene razine znanja?

2. ŠKOLA SUMMERHILL

Summerhill škola je internat osnovan pod pokroviteljstvom A. S. Neilla. Osnovao ga je 1921. godine, a poznata je postala 1930. godine. U svom razmišljanju odupirao se psihološkim polazištima. Prvo je uključio djecu koja su imala problema u školi, a potom nekoliko godina kasnije promijenio princip i uključio djecu koja su „normalna“ [1]. Koncept škole temelji se prije svega na slobodi djece, jer oni odabiru između učenja i igre. Cilj škole je da djeca koriste djetinjstvo kako bi stvorili osobnu snagu i bili što samoinicijativniji. U početku je školu pohađalo 40-50 učenika, a taj se broj tijekom godina povećavao ili smanjivao. U siječnju 2006. školu je pohađalo 80 učenika, a tri godine kasnije (2009.) 71 učenik. Djeca su različitih nacionalnosti i dolaze iz različitih zemalja, poput Njemačke, Francuske, Španjolske, Nizozemske, Švicarske, Izraela, Amerike, Koreje, Japana, Nema tipičnih roditelja koji bi dijete poslali u ovu školu, svi su roditelji obrazovani, neki čak dolaze iz ove škole, a drugi su drugdje pohađali osnovnu školu. Roditelji upisuju dijete jer vjeruju u Neillovu psihologiju. Uprava škole nastoji učiniti školu pristupačnom za sve roditelje [7].

Škola traje cijeli dan. Djeca se brinu o sebi, odijevajući se prema vlastitoj slobodnoj volji jer ih nitko ne kontrolira, progoni ili kritizira. Djeca različite dobi dolaze u školu, neki roditelji upisuju djecu s pet godina, neki djeca prelaze kasnije iz drugih škola u Summerhill. Djeca su podijeljena u tri dobne skupine, prva uključuje djecu od 5-7 godina, druga od 8-10 godina i treća od 10-16 godina. Oni su uključeni u lekcije po dobnim skupinama i raspoređeni su u sobama [1].

2.1.OSNIVAČ ŠKOLE: ALEXANDER SUTERLAND NEILL

Alexander Sutherland Neill rođen je u Forfaru u Škotskoj. Bio je sin tamošnjeg učitelja. U mladosti nije bio baš vezan za svog oca, koji je bio strog prema njemu. Obitelj je bila mišljenja da on nije u mogućnosti nastaviti školovanje, pa je počeo raditi u dobi od četrnaest godina. Kasnije se počeo zanimati za nastavničko zanimanje i upisao se na Sveučilište u Edinburgu. Kada je završio školu, neko je vrijeme predavao kao učitelj-praktičar, a onda je osnovao i vodio školu u Hellerauu. Po povratku u Englesku nastavio je vodstvo svoje Summerhill škole. U školi je pokušao bez ugnjetavanja realizirati sve svoje ideje i ideje o novom načinu učenja [6].

S istomišljenikom Haroldom Hartom objavio je knjigu Summerhill - radikalni pristup djetinjstvu, koja je postigla veliki uspjeh. Uskoro je objavljen i u drugim zemljama. Umro je 23. rujna 1973., a njegova supruga preuzela je vođenje škole. Sada ga vodi njegova kćerka Zoe Readhead, koja također živi i predaje na imanju [5].

2.2. OSNOVE PEDAGOŠKOG KONCEPTA

Osnivač škole imao je vlastiti pogled na učenje. Naglasio je da je životni cilj pronaći sreću u onome što radite. Kritizirao je način poučavanja koji djeci točno određuje kako stvari funkcioniraju, a do tih zaključaka djeca ne dolaze sama. Prema njegovom mišljenju, takav način dijetetu uskraćuje radost koju je mogao iskusiti kad sâm nešto istraži ili još gore na neki način impliciraju da mu je uvijek potrebna nečija pomoć [5]. On pridaje veliku važnost igri. Tvrdi da se djeca trebaju najprije igrati, a zatim kad shvate da žele nešto naučiti, sama pristupaju lekciji. Obrazovanje se temelji na obrazovnom konceptu koji čvrsto vjeruje u djecu. Svako se dijete rodi s velikim potencijalom i voli život. Stoga je cilj življenaj i učenja pronaći sreću i radost u vlastitom radu. Važno je da u obrazovanju i rješavanju problema budu uključene emocije i razum. Svako je dijete također jedinstveno pa mu se škola treba prilagoditi. Neill je vjerovao da problematična djeca ne postoje, problematičnim ih čine roditelji i društvo. Dopuštao je djeci život i slobodu te im omogućio obrazovanje bez straha i prisile [1]. Nastava se temelji na povjerenju i djetetovoj motivaciji za učenje. Vjeruje djetetu jer vjeruje u njegove odluke i vodi ga na pravi put svojom osobnošću i pedagoškim erosom. Na taj način postiže da dijete razvija svoje prirodne sposobnosti, oslobađa se i ne podređuje se drugima. On veliku važnost pridaje emocijama, jer su one, po njegovom mišljenju, važnije od intelektualnog razvoja [7]. Neill vjeruje da djecu pokreće snažan instinkt za samoodržanjem. To ih usmjerava zadovoljenju mnogih potreba. Taj proces odrasli prekidaju moralnim učenjima ili ograničenjima u vidu pravila i normi. Djeca u školi žive potpuno slobodno sve dok ne ugrožavaju druge. Zajedno, čak postavljaju pravila i ne osjećaju vanjsku obrazovnu prisilu. Prekomjerna disciplina, kažnjavanje, prema Neillu, razvija strah i mržnju. To zauzvrat ometa normalan mentalni razvoj djeteta. Postajući neovisan, on prekida vezu s roditeljima i suočava se sa svijetom kao pojedinac. Suština takve škole je stvoriti ljude koji nisu materijalisti, ali postižu istinske vrijednosti koje im učinkovito onemogućavaju da postanu „vođeni, gladni skupljači“ [1].

2.3. ZAPOSLENI U ŠKOLI SUMMERHILL

„Učitelj u Summerhillu prije svega je čovjek koji se treba brinuti o učenicima i njihovoj dobrobiti, čovjek koji obrazuje i nadahnjuje, upoznaje učenika sa svime, tretira ga kao pojedinca i potiče ga na individualnost. " [2].

Svaki nastavnik koji se odluči za nastavu u Summerhill školi može se brzo naviknuti na drugačiju školsku psihologiju. Prema Neillu, učitelj treba biti vrlo kreativan jer treba motivirati djecu tako što postanu spremni odustati od igre i pristupiti predavanju. Udžbenici su najmanje važan dio školskog sustava za Neilla. Sve što dijete treba znati je čitanje, pisanje i aritmetika. Dijete preuzima kontrolu nad vlastitim životom. Kvalitetni učitelji u Summerhillu trebaju ispunjavati sljedeće uvjete:

- Imati smisao za humor;
- ne brine ih vlastito dostojanstvo;
- ne pobuđuju strah;
- nisu moralisti;
- vjeruju djetetu.

Učitelje je nekad angažirao Neill, ali danas taj zadatak ima njegova kći, ravnateljica škole. Trenutno škola redovno zapošljava osam učitelja za prvi razred, ti učitelji podučavaju djecu od 6 do 10 godina, a podučavaju i drugi razred koji uključuje djecu u dobi od 10-16 godina. Školsko osoblje uključuje i nastavnike koji rade skraćeno radno vrijeme koji podučavaju japanski, kineski i glazbu. Školsko osoblje također uključuje čistačice, kuhare,... [3].

2.4 OPREMLJENOST ŠKOLE SUMMERHILL

Pored nekoliko dobro opremljenih učionica, Summerhill škola ima vlastiti bazen, teniski teren, igralište, mjesto za rolanje, kazalište, glazbene učionice i računalnu sobu. Učenici također jednom u tjednu idu u kino. Ova škola nudi djetetu brojne mogućnosti, ali na svakom je pojedincu kako će to najbolje iskoristiti. Dijete mora biti dovoljno motivirano i odlučno da odabere svoje "obrazovanje". U školi učenici nemaju procjene znanja, ali mogu položiti ispit na kraju škole, što im omogućava da nastave s daljnjim školovanjem. Jedna od odluka učenika je i kada će napustiti školu. Oni se najčešće odlučuju kada napune 17 godin no neki odlaze ranije, a drugi pak ostaju dodatnu godinu. Zoe je u knjizi rekla da djetetu preporučuje da ode kasnije, jer stječe dragocjeno iskustvo s dodatnom godinom koja će mu pomoći u rješavanju problema kasnije u životu. Osoblje škole Summerhill smatra da su njihova djeca bolje pripremljena za vanjski svijet od svojih vršnjaka, jer već od rane dobi donose vlastite odluke o tome kako i na koji način će provoditi svoje obrazovanje [3].

2.5. TIJEK RADNOG DANA U ŠKOLI

Dan započinje doručkom, koji se u blagovaonici priprema u 8:15 i traje pola sata. Kuhari u školi paze da djeca jedu zdravu hranu spremajući obroke s puno svježeg povrća i izbjegavaju pripremu hrane koja sadrži puno škroba. Pažljivi su i pri odabiru kruha, uvijek postoji kruh koji sadrži sjemenke pšenice. Svaki obrok na Summerhillu ima dva jelovnika, tako da djeca mogu birati što će jesti. A. S. Neill je naglasio da je zdravlje koje uživaju u školi usmjereno prema slobodi, svježem zraku i naravno dobroj i zdravoj hrani.

Nakon doručka djeca imaju vremena posložiti i pospremiti krevete, iako nitko ne pregledava njihove sobe. Nastava za učenike koji je odlučili pohađati započinje u 9:30 i traje do 13:00. Raspored predavanja vrijedi samo za nastavnike. Popodne je rezervirano za igru na Summerhillu. Učenici crtaju, pišu, sviraju, puštaju glazbu. U 16.00 sati djeci se poslužuje čaj, nakon čega slijedi sažetak predavanja, neformalni razgovor, gdje se učenici i učitelji dogovaraju o dodatnom satu.

Djeca i učitelji u školi imaju jednako "ja". Sastanci se održavaju svake subote navečer. Najvažnija je činjenica da svaki učenik i učitelj imaju jednak glas. Ponekad se dogodi da se učitelji suzdrže od glasa. To se događa kada učenik unaprijed prizna grešku učitelju i tada bi njegova odluka imala drugačiju težinu. Na taj se način čuva ideja da je učitelj uvijek na strani pojedinca.

Prvo odaberu "predsjednika" sastanka, svaki tjedan sastanke vodi drugi učenik. Tim činom pokazuje se ravnopravnost između djece, nitko od njih nema povlastice, ne uzimaju nikoga drugoga, svi su jednaki, bez obzira na status ili nacionalnost. Predsjednik ima težak zadatak pred sobom jer mora održavati red među svojim vršnjacima. Na sastanku razgovaraju o raznim stvarima, razgovaraju o životnim problemima, ustroju škole, promjeni pravila i kažnjavanju pojedinca. Kazne za kršenje pravila obično su zabrana odlaska u kino ili otkazani mjesečni džeparac. Oni će birati najprikladniju kaznu glasanjem. Prijedloge za tijek kažnjavanja može podnijeti bilo koji od prisutnih. Na kraju, oni daju "glasove". Neill vjeruje da tjedni opći skupovi vrijede mnogo više od tjednog rasporeda. Među ostalim prednostima, djeca uče javno govoriti [4].

Tijekom tjedna djeca mogu dovršiti raspored pohađajući sljedeće predmete:

- prirodoslovno matematička grupa predmeta (biologija, fizika, kemija, matematika);
- jezici (engleski, njemački, španjolski, francuski, japanski, kineski);
- tehnički odgoj (dizajn drva);
- dramski kružok;
- umjetnost (crtanje, fotografija);
- sport (tenis, stolni tenis, nogomet, odbojka, košarka, plivanje);
- glazba (glazbena produkcija, pjevanje, sviranje violine, bubnjeva, saksofona, klavira i gitare) [4].

2.6. ODGOJNO PARTNERSTVO S RODITELJIMA

S. Beričnik, T. Devjak i M. Plestenjak (2013) vjeruju da je filozofija Summerhill škole potaknuta djecom da žive vlastiti život i donose vlastite odluke. Moje je mišljenje da su ta djeca samostalija i lakše se integriraju u društvo. Djeca praktički žive u školi i nemaju puno kontakta s roditeljima. Roditelji imaju ograničen broj posjeta tijekom cijele godine. Prema Neillu, za roditelje je važno da nemaju velika očekivanja, jer postoji mogućnost da njihovo dijete nikada neće odlučiti pohađati školu [1].

Roditelji vrlo malo znaju o školovanju svog djeteta, jer im škola ne daje podatke o tome koje predmete učenik pohađa. Ravnateljica ima puno veza s roditeljima, njezine želje temelje se na suradnji između njih i škole. Mnogi roditelji zbunjeni su idejom da osoblje i nastavnici škole nemaju više moći nad njihovom djecom, zabrinuti su zbog činjenice da je dijete premlado da odlučuje o vlastitom životu. Neki roditelji djetetu nameću vlastito mišljenje. Čineći to krše pravila škole, iako ne žele da se djetetu dogodi ništa loše.[3].

3. ZAKLJUČAK

Ako je Summerhill škola u kojoj roditelji nemaju utjecaja, onda je u našem školstvu malo drugačije. Roditelji i učitelji imaju zajednički cilj. Oboje teže prema zadovoljstvu, sreći, neovisnosti i uspjehu djece te prema uspješnom rješavanju svakodnevnih izazova. Također želimo da djeca izrastu u odgovorne i emocionalno inteligentne osobe. Mnogi roditelji, vjerujući čine najbolje za svoje dijete ne dozvoljavaju djetetu da samo poleti vlastitim krilima. Umjesto njih obavljaju njihove školske obaveze, nose im školske torbe do navršene osme godine života i čekaju ih ispred ulaza u školu, unatoč organiziranom javnom prijevozu. Mislim da su učenici koji pohađaju Summerhill školu mnogo emocionalno zreliji i odgovorniji u odnosu na školsku populaciju u našim osnovnim školama. Sama filozofija Summerhill škole prikladnija je i za učenike s posebnim potrebama i učenike koji imaju umjerene i teške oblike teškoća u učenju. Misiju učitelja u osnovnoj školi vidim u poticanju učenika na usvajanje znanja i važnost tog znanja, vođenju učenika do znanja osiguravajući pritom da učenici uče na zabavan način uključujući fizičku aktivnost, usmjeravajući ih da uče razmišljati na kreativan način. Jačanjem kritičkog mišljenja i kreativnosti započet ćemo mijenjati često negativan stav prema stvarima koje nama kao društvu još uvijek nedostaju. Kada učimo učenike kreativnosti, ne postoji prepreka koju ne možemo svladati kao odrasli. Najljepša nagrada za učitelja je kada se ti bivši učenici kao odrasli, zahvaljuju za svo ohrabrenje, tople riječi i ostaju im u sjećanju kao cijenjen i dobri učitelji.

4. LITERATURA

[1] Beričnik, S., Devjak, T. in Plestenjak, M. (2013). *Alternativni vzgojni koncepti*.

[2] Devjak, T. (2007). *Pravila in vzgojno delovanje šole*.

[3] Neill Readhead, Z. (2006). *Summerhill and A.S.Neill*.

[4] Neill S., A. (1988). *Slobodna deca Summerhilla*.

[5] Summerhill. URL: <http://www.summerhillschool.co.uk/asneill.php> (2004)

[6] Summerhill. URL: <http://www.summerhillschool.co.uk> (2004)

[7] Wikipedia. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Summerhill> (16. 01.2017)